

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 189/2010-39

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 25. augusta 2010 v senáte zloženom z predsedu Jána Auxta a zo sudcov Ľubomíra Dobríka a Rudolfa Tkáčika vo veci sťažnosti J. L., K., a L. Č., V., zastúpených JUDr. T. G., pre namietané porušenie ich základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Košice-okolie v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 1115/1987 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo J. L. na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Košice-okolie v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 1115/1987 p o r u š e n é b o l o .

2. J. L. p r i z n á v a primerané finančné zadosťučinenie v sume 300 € (slovom tristo eur), ktoré je Okresný súd Košice-okolie p o v i n n ý vyplatiť jej do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

3. Okresný súd Košice-okolie je p o v i n n ý uhradiť trovy právneho zastúpenia J. L. v sume 297,84 € (slovom dvestodeväťdesiatsedem eur a osemdesiatštyri centov) na účet Advokátskej kancelárie G., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. Základné právo L. Č. na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Košice-okolie v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 1115/1987 p o r u š e n é n e b o l o .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) uznesením č. k. III. ÚS 189/2010-16 z 12. mája 2010 prijal na ďalšie konanie sťažnosť J. L., K. (ďalej len „sťažovateľka“), a L. Č., V. (ďalej len „sťažovateľ“ , spolu len „sťažovatelia“), pre namietané porušenie ich základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Košice-okolie (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 1115/1987.

Sťažovatelia uviedli, že v konaní o určenie vlastníckeho práva vedenom okresným súdom pod sp. zn. 10 C 1115/1987, ktoré bolo začaté na základe návrhu J. M. doručeného okresnému súdu 27. novembra 1987, vystupujú ako odporcovia. Z obsahu sťažnosti vyplýva:

„V predmetnom konaní počas takmer dvadsiatich troch rokoch je sústavne porušované právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov.

V predmetnom konaní sú obdobia dlhšie ako šesť mesiacov, počas ktorých nebol konajúcim súdom vykonaný žiaden úkon. Jedná sa o nasledovné obdobia:

- 4. júl 1988 až 06. november 1989,

- 16. september 1993 až 31. máj 1994,
- 2. október 1996 až 13. jún 1997,
- 17. jún 1998 až 13. január 1999,
- 25. júl 2001 až 18. marec 2002,
- 18. marec 2002 až 9. apríl 2003,

Len tieto obdobia dlhšie ako šesť mesiacov tvoria spolu 4 roky prieťahov v konaní. Počas období, ktoré tu nie sú spomenuté boli síce vykonané dielčie úkony, avšak tieto nijako nespejú ku konečnému – právoplatnému rozhodnutiu. Pre dĺžku konania a množstvo prieťahov navrhovateľka poukazuje na úkony z posledného obdobia:

- 09. 08. 2007 výzva žalobcovi a niektorým žalovaným na odstránenie väd podania,
- 26. 10. 2007 vydané uznesenie, ktorým bol odmietnutý vzájomný návrh a žalobcovi predĺžená lehota na odstránenie väd podania,
- 22. 1. 2007 výzva žalobcovi na oznámenie, aké úkony už vykonal v súvislosti so zadovážovaním geometrického plánu.

Z uvedeného je zrejmé, že súd opakovane žalobcu vyzýval na odstránenie väd podania a predloženie geometrického plánu, dokonca mu aj napriek reštančnosti sporu predĺžil lehotu, čo len predlžuje trvanie samotného konania. Avšak pojednávanie vo veci sa počas celého roku 2007 neuskutočnilo a v roku 2008 až po uplynutí 9 mesiacov dňa 12. 9. 2008. Teda 21 mesiacov neprebehlo pojednávanie vo veci.

V období od 6. 11. 2008 do 17. 3. 2009, teda 4 mesiace opäť nijaké pojednávanie vo veci neprebehlo a nebol ani vykonaný nijaký relevantný úkon smerujúci k meritórnemu rozhodnutiu vo veci.

Od 17. 3. 2009 do 08. 10. 2009, ako aj od 08. 10. 2009 do dnešného dňa, teda spolu 13 mesiacov pojednávanie vo veci neprebehlo, kvôli opakovaným závadám v doručovaní. Pojednávanie dňa 08. 10. 2009 bolo odročené s tým, že po 22 rokoch konania bolo navrhovateľovi uložené preveriť vecnú legitimitáciu odporcov, čo len dokazuje neefektívnosť činnosti súdu. ...

Vzhľadom na skutočnosť, že od podania návrhu na začatie konania, t. j. od roku 1987, konajúci súd prvého stupňa do dnešného dňa t. j. necelých 23 rokov o merite veci ani raz nerozhodol, ako aj na základe vyššie uvedených skutočností mám za to, že Okresný súd

Košice - okolie vo veci riadne nekonal a stále nekoná, čím dochádza k porušovaniu práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov a nedôvodným prietahom v konaní.“

Sťažovatelia žiadali, aby ústavný súd v náleze vyslovil, že okresný súd v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 1115/1987 porušil ich základné právo podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, aby mu prikázal vo veci konať bez zbytočných prietáhov a zaplatiť každému z nich primerané finančné zadosťučinenie v sume 20 000 €, ako aj náhradu trov právneho zastúpenia.

Na základe výzvy ústavného súdu sa k veci listom sp. zn. 1 Spr.V294/2010 z 18. júna 2010 vyjadril predseda okresného súdu, v ktorom okrem podrobného prehľadu úkonov vykonaných vo veci uviedol:

„Predmetom konania, ktoré sa začalo na návrh žalobcu J. M. 27. 11. 1987 je určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam v katastrálnom území V., vytvorených z častí parciel mpč. 156 a 155, zapísaných v pozemnoknižných vložkách číslo 10 a 12, v súčasnosti zapísaných v katastri nehnuteľností na listoch vlastníctva číslo 535 a 382 ako parcely číslo 1055/2, 1057/2, 1055/4, 1057/4 v rozsahu, v akom sú geometrickým plánom firmy G. s. r. o. so sídlom v K. číslo 145/2007, overeným Správou katastra K. 5. 12. 2007 pod číslom 1055/2007 stotožnené s parcelami číslo :

- 109/2 - trvalý trávny porast s výmerou 254 m²,*
- 112/2 - trvalý trávny porast s výmerou 265 m²,*
- 109/3 - trvalý trávny porast s výmerou 175 m²,*
- 112/3 - trvalý trávny porast s výmerou 269 m². ...*

Postup v konaní bol mimoriadne komplikovaný problematickou identifikáciou predmetu sporu štyrmi znaleckými posudkami, identitou vlastníkov, neskôr zmenami zápisov v katastri nehnuteľností – založením listov vlastníctva, ktoré boli následne zrušené, zápismi po konaní o ROEP, čím došlo k rozsiahlym zmenám v okruhu vecne legitimovaných osôb a predchádzajúca identifikácia sporných nehnuteľností podľa geometrického plánu, ktorý bol súčasťou skoršieho znaleckého posudku už bola neaktuálna. Pre veľký počet žalovaných dochádza k závadám v doručovaní, čo vytvára prekážky pre vykonanie pojednávanií.

Dĺžku konania ovplyvnili i úkony žalobcu – vady podania, zmeny návrhu, nesprávne stotožnenie sa s pozemnoknižným spoluvlastníkom, nedodržiavanie určených lehôt a v poslednom období i jeho zdravotný stav – nedoslýchavosť, pre ktorú nemôže bez ťažkostí vo veci vypovedať, reagovať na dokazovanie vykonávané na pojednávaniach.

Sťažovateľka J. L. bola za žalovanú označená až podaním žalobcu zo dňa 21. 12. 2005 doručeným súdu 23. 12. 2005, dovtedy nebola účastníčkou konania ani jej právna predchodkyňa M. H. rodená C., ktorá zomrela... a podľa osvedčenia o dedičstve č. k. D 525/99, D not 94/99 zo dňa 18. 8. 1999 vydaného JUDr. D. L., notárkou v K. sťažovateľka nadobudla podiel v 288/2880 z celku k nehnuteľnosti v katastrálnom území V., zapísaným na liste vlastníctva 382, čo k sporným novovytvoreným parcelám číslo 109/3 – trvalé trávnaté porasty s výmerou 175 m² a 112/3 – trvalé trávnaté porasty s výmerou 269 m² predstavuje výmeru 44,4 m². Tato účastníčka konania sa zúčastnila len jedného pojednávania vo veci, na ďalšom bola prítomná jej splnomocnená zástupkyňa, doposiaľ sa nevyjadrila k žalobe ani k vykonaným dôkazom. Z doposiaľ vykonaného dokazovania je zrejmé, že pôvodná pozemnoknižná parcela mpč. 155 z vložky číslo 12 bola v minulosti reálne rozdelená na tri rovnaké časti – z toho jednu časť zodpovedajúcu novovytvoreným parcelám číslo 109/3 a 112/3 užíval predchodca žalobcu – jeho otec J. M. a dva diely užívali J. C. a jeho manželka M. C. rodená M., rodičia starej matky sťažovateľky M. H. rodenej C. a z doposiaľ vykonaného dokazovania tiež vyplýva, že túto časť pôvodnej parcely mpč. 155 užívala od 50-tych rokov žalovaná v 1. rade M. C. s manželom J. C. – synom J. C. a M. C. rodenej M. na časti bezprostredne susediacej so spornou novovytvorenou parcelou číslo 109/3 si vystavili rodinný dom. Žalovaná v 1. rade M. C. si vlastníctvo k uvedeným nehnuteľnostiam usporiadala osvedčením o vydržaní vlastníctva podľa notárskej zápisnice N 19/98, Nz 19/98 spísanej 12. 2. 1998 notárkou JUDr. M. K. (v spise na č. l. 547), k vyhláseniu o vydržaní vlastníctva boli doložené čestné vyhlásenia svedkov i pôvodných pozemnoknižných spoluvlastníkov – M. H. rodenej C., M. M., M. T. a ďalších, ktorí okrem iného potvrdili i rozdelenie pôvodnej pozemnoknižnej parcely číslo 155.

Vzhľadom na dobu trvania účasti sťažovateľky J. L. v konaní, doposiaľ nevyjadrené stanovisko k prejednávanej veci, ako aj pre delbu pôvodnej nehnuteľnosti s vlastníckymi účinkami a následné usporiadanie vlastníctva k nej v rodine predchodcov sťažovateľky v prospech žalovanej M. C. uvedeným osvedčením o vydržaní je potrebné

hodnotiť tvrdenia sťažovateľky o nepriaznivom vplyve celej doby čakania na rozhodnutie súdu ako nepravdivé, účelové, s cieľom dosiahnuť finančné zadosťučinenie.

Sťažovateľ L. Č. je pôvodným účastníkom konania, jeho vecná pasívna legitímácia vyplývala z právneho nástupníctva po jeho matke A. Č., pozemnoknižnej vlastníčke pôvodnej mpč. 156 z vložky 10.

Tento sťažovateľ už na prvom pojednávaní vo veci, ktoré sa vykonalo 11. 1. 1988 vo svojej výpovedi uviedol, že k návrhu nemá námietok, potvrdil žalobcom uvádzaný užívací stav i skutočnosť, že jeho matka A. Č. neužívala svoj podiel zo spornej parcely mpč. 156, prenechala ho K. Č. Sťažovateľ L. Č. sa najneskôr od roku 1990 už nezúčastňoval žiadnych úkonov v tejto veci, 10. 12. 2008 udelil plnomocenstvo na zastupovanie svojej dcére V. M., ktorá na pojednávaní vo veci 17. 3. 2009 oznámila, že otec sa nemieni vzdať svojho podielu bez náhrady, potvrdila však, že časť pôvodnej parcely, ku ktorej sa žalobca domáha určenia vlastníctva jej otec neužíval, avšak tieto vzťahy sa po roku 1990 stali neaktuálnymi a treba brať do úvahy údaje z listoch vlastníctva. Sťažovateľ v písomnom podaní zo dňa 22. 3. 2009 oznámil, že sa nemieni vzdať svojich vlastníckych práv k sporným pozemkom, je však ochotný dohodnúť sa so žalobcom o odpredaji, zároveň oznámil, že pre vysoký vek sa nebude zúčastňovať ďalších pojednávaní, iba v nevyhnutnom prípade. Podania s rovnakým obsahom doručili viacerí žalovaní.

Sťažovateľ L. Č. však podiel k sporným nehnuteľnostiam – pôvodnej parcele mpč. 156 z vložky 10 v podiele 48/768 z celku kúpnu zmluvou zo dňa 21. 1. 2002, vklad povolený pod V556/2002 dňa 23. 4. 2002 previedol na kupujúcu – žalovanú M. J. rodenú K., teda stratil vecnú legitímáciu v spore. Túto skutočnosť akceptovala aj jeho zástupkyňa pri dokazovaní na pojednávaní vo veci 8. 10. 2009. Žalobcovia podaním zo dňa 10. 11. 2009 vzali späť žalobu aj proti sťažovateľovi L. Č. z dôvodu zániku jeho vecnej legitímácie v spore. Teda tvrdenia sťažovateľa L. Č. o nepriaznivom vplyve dlhej doby čakania na rozhodnutie súdu na jeho psychiku a tvrdená neistota vo veci existencie vlastníckeho práva sú zavádzajúce, účelové, s cieľom dosiahnuť finančné zadosťučinenie. Tento účastník konania sa od jeho začiatku necítil byť vlastníkom sporných nehnuteľností, ešte v roku 2002 previedol spoluvlastnícky podiel k nim na inú osobu. Uznesenie č. k. 10 C 1115/1987-723 zo dňa 14. 1. 2010, ktorým bolo aj proti nemu konanie zastavené síce ešte pre závady

v doručovaní a odvolanie niektorých žalovaných nenadobudlo právoplatnosť, sťažovateľ proti nemu však odvolanie nepodal, lehota na podanie odvolania mu uplynula 26. 4. 2010.

K obdobiám tvrdenej úplnej neúčinnosti súdu - článok II sťažnosti J. L. i L. Č. je potrebné s poukazom na prehľad úkonov súdu a obsah spisu uviesť, že

- uznesením č. k. 10 C 1115/1987 zo dňa 7. 11. 1988 bolo nariadené znalecké dokazovanie z odboru geodézia,

- uznesením č. k. 10 C 1115/1987 zo dňa 29. 6. 1989 boli doplnené úkony pre ustanoveného znalca,

- dňa 8. 1. 1997 bolo nariadené doručovanie žaloby právnym nástupcom zomrelých účastníkov a lustrácia v dedičskom oddelení,

- 9. 7. 1998 nariadené urgovať znalca o doručenie geometrického plánu a vyúčtovanie odmeny a náhrad,

- 24. 10. 2001 nariadené urgovať Okresný úrad K., katastrálny odbor o vybavenie dožiadania (žiadané údaje oznámené 10. 12. 2001)

- 11. 2. 2002 bolo určené pojednávanie na 18. 3. 2002.

Z dôvodov odstraňovania väd podaní, zmien v okruhu účastníkov, početných závad v doručovaní v roku 2007 neboli podmienky pre určenie pojednávania vo veci a prvé pojednávanie v konaní o upravenej žalobe bolo určené na 12. 9. 2008. Pred úpravou žaloby neboli určované pojednávania, úkonmi súdu vykonávanými vo vzťahu k žalobcovi, žalovanej, ktorá podala vzájomný návrh, správe katastra neboli ostatní účastníci obťažovaní, ani sťažovatelia sa o konanie nezaujímal.

Vo vytýkanom období medzi pojednávaniami určenými na 6. 11. 2009 a 17. 3. 2009 bolo na deň 27. 1. 2009 určené pojednávanie, ktoré sťažovatelia neuvádzajú. V ďalšom vytýkanom období medzi pojednávaniami určenými na 17. 3. 2009 a 8. 10. 2009 boli určené termíny ďalších pojednávanií, a to na 2. 6. 2009 a 16. 7. 2009, ktoré boli pre závady v doručeniach odročené bez prejednania veci, avšak dňa 2. 6. 2009 bolo vykonané dokazovanie výsluchom svedkyne.“

Z obsahu sťažností a k nim priložených písomností, ako aj z vyjadrení účastníkov konania ústavný súd zistil, že konanie na okresnom súde začalo 27. novembra 1987, keď

navrhovateľ J. M. podal proti pôvodne 16 odporcom „návrh na určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnosti“.

Okresný súd od 11. januára 1988 do 29. mája 1991 nariadil jedenásť pojednávaní, na ktorých postupne vypočul niektorých účastníkov konania.

Ďalšie pojednávania sa konali 16. septembra 1993 (odročené na neurčito na účely nariadenia znaleckého dokazovania, doplnenie znaleckého posudku), 31. mája 1994 a 12. januára 1995 (odročené opätovne na účely nariadenia znaleckého dokazovania).

Okresný súd nariadil znalecké dokazovanie 29. júna 1989, 8. júla 1991, 17. marca 1992, 27. apríla 1995 a 13. júna 1997 (v poslednom prípade bol znalecký posudok okresnému súdu doručený až 29. apríla 1998, resp. po jeho doplnení až 13. júla 1998).

Okrem uvedeného okresný súd od apríla 2000 do augusta 2007 niekoľkokrát žiadal Okresný úrad K., katastrálny odbor, o doručenie výpisu z katastra nehnuteľností a identifikáciu parcely, zisťoval stav dedičských konaní po úmrtiach pôvodných účastníkov a urgoval navrhovateľa na doplnenie návrhu v dôsledku zmien vlastníkov v katastri nehnuteľností. Uznesením z 26. októbra 2007 odmietol vzájomný návrh M. K. podaný ešte 15. decembra 1989 a vypočul niektorých účastníkov (21. február, 17. máj a 21. október 2006, 24. január a 25. apríl 2007).

V roku 2008 okresný súd zisťoval pobyt, resp. úmrtia účastníkov konania, prostredníctvom registra obyvateľov a Obecného úradu vo V. a žiadal Okresný súd Košice II o zaslanie dedičských spisov.

Okresný súd ďalej vo veci vykonával dokazovanie na pojednávaniach 12. septembra 2008, 6. novembra 2008, 11. decembra 2008, 27. januára a 17. marca 2009.

Pojednávanie konané 2. júna 2009 bolo pre nedostatky v doručení odročené na 16. júl 2009; tento termín bol však na žiadosť žalobcu zrušený na účely vstupu jeho manželky do konania ako účastníčky na strane žalobcu.

Dňa 18. septembra 2009 okresný súd uznesením pripustil do konania vstup A. M. ako žalobkyne v druhom rade a pripustil zmenu žalobného návrhu.

Pojednávania určené na 8. október 2009 a 26. november 2009 boli odročené z dôvodov nedostatkov v doručení a odborného semináru sudcov.

Dňa 12. novembra 2009 okresný súd uznesením rozhodol o späťvzati žaloby proti žalovaným, ktorí už nie sú v spore vecne legitimovaní, a konanie proti nim zastavil.

Dňa 7. decembra 2009 okresný súd zrušil svoje uznesenie z 12. novembra 2009 z dôvodu odvolania žalovaných M. K., J. Č., M. M., M. V., Ing. F. M., M. V., V. I., M. Š., proti ktorým bolo konanie zastavené, pretože neboli vyzvaní na vyjadrenie k späťvzatiu žaloby proti nim.

Dňa 7. decembra 2009 okresný súd vyzval dotknutých žalovaných na vyjadrenie k späťvzatiu žaloby proti nim. Sťažovateľ vyjadril nesúhlas so späťvzatím žaloby proti nemu tvrdiac, že v konaní je veľa nejasností, chce sa ho naďalej zúčastňovať a nechce prísť o svoj majetok.

Dňa 14. januára 2010 okresný súd uznesením rozhodol o späťvzati žaloby proti žalovaným, ktorí už nie sú v spore vecne legitimovaní (aj proti sťažovateľovi).

Dňa 22. februára 2010 okresný súd vyzval žalovaných J. M. a V. M. na vyjadrenie sa k späťvzatiu žaloby proti nim.

Dňa 19. mája 2010 okresný súd uznesením rozhodol o späťvzati žaloby proti žalovaným J. M. a V. M.

V súčasnosti sa odstraňujú nedostatky v doručeniach uvedených rozhodnutí a vec bude potrebné predložiť Krajskému súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) na rozhodnutie o odvolaní žalovaných proti uzneseniu č. k. 10 C 1115/1987-723 zo 14. januára 2010.

Právny zástupca sťažovateľov v sťažnostiach z 26. apríla 2010 a predseda okresného súdu v podaní z 18. júna 2010 uviedli, že netrvajú na verejnom ústnom pojednávaní. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd,

alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovatelia sa sťažnosťami domáhali vyslovenia porušenia svojho základného práva zaručeného čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou „Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu“ (napr. IV. ÚS 221/04, III. ÚS 103/07, III. ÚS 139/07).

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť vychádza z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), ktorý súdom prikazuje postupovať v konaní v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ako aj z § 100 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku, podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, III. ÚS 75/07, III. ÚS 118/07) ústavný súd zohľadňuje tri

základné kritériá, ktorými sú: právna a faktická zložitost' veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Ústavný súd (obdobne ako Európsky súd pre ľudské práva) pritom prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa.

1. Ústavný súd konštatuje, že v predmetom konaní ide o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam, ktoré začalo na základe návrhu navrhovateľa v novembri 1987 a dosiaľ nie je právoplatne skončené. Takéto typy konania možno považovať za bežnú súčasť sporovej agendy všeobecných súdov, podklad na rozhodnutie tvorí súdnou praxou ustálená a používaná právna úprava obsiahnutá najmä v Občianskom zákonníku. Výklad a používanie tejto právnej úpravy sú stabilizované v pomerne rozsiahlej judikatúre všeobecných súdov, kde je upravená aj metodika postupu všeobecných súdov v týchto sporoch. I keď na priebeh konania mohol mať vplyv väčší počet účastníkov (zmeny v dôsledku ich úmrtí) a *„úkony navrhovateľa – vady podania, zmeny návrhu... i jeho zdravotný stav – nedoslýchavosť, pre ktorú nemôže bez ťažkostí vo veci vypovedať, reagovať na dokazovanie vykonávané na pojednávaniach“*, ako to uviedol vo svojom vyjadrení okresný súd, a túto skutočnosť ústavný súd aj zobral do úvahy pri hodnotení zložitosti veci, avšak vychádzajúc zo samotnej dĺžky konania, jeho priebehu a doteraz dosiahnutých výsledkov konštatuje, že nezistil také okolnosti, ktoré by odôvodňovali doterajší priebeh konania jeho zložitost'ou.

2. Pri hodnotení veci podľa ďalšieho kritéria – správania účastníkov konania ústavný súd zistil tieto skutočnosti:

Sťažovateľka, ktorá bola žalobcom označená za účastníčku konania (žalovanú) podaním z 21. decembra 2005, sa zúčastnila len jedného pojednávania vo veci, na ďalšom pojednávaní bola prítomná jej splnomocnená zástupkyňa a dosiaľ sa nevyjadrila k žalobe ani k vykonaným dôkazom. Sťažovateľka 25. augusta 2009 podala predsedovi okresného súdu sťažnosť na postup v konaní. Jej podiel k sporným nehnuteľnostiam v súčasnosti predstavuje 288/2880 z celku.

V danom prípade ide o spor, v ktorom je každý účastník povinný postupovať podľa § 6 a § 120 ods. 1 OSP a vyvíjať všetko úsilie o súčinnosť so súdom tak, aby mohol o uplatnenej ochrane rozhodnúť v súlade so zákonom.

Vychádzajúc z uvedených skutočností možno konštatovať, že sťažovateľka má čiastočný podiel na predĺžení tohto konania, čo ústavný súd zohľadnil pri určení výšky primeraného finančného zadosťučinenia.

Sťažovateľ sa zúčastnil len pojednávania konaného 11. januára 1988 a od roku 1990 sa nezúčastňoval žiadnych úkonov v tejto veci. Okrem toho zmluvou z 21. januára 2002 previedol svoj spoluvlastnícky podiel na M. J., čím stratil vecnú legitimitáciu v spore. Žalobcovia podaním z 10. novembra 2009 vzali žalobu proti sťažovateľovi späť a okresný súd uznesením č. k. 10 C 1115/1987-723 zo 14. januára 2010 konanie v tejto časti zastavil; sťažovateľ proti tomuto rozhodnutiu nepodal odvolanie.

3. Pri hodnotení samotného postupu okresného súdu ústavný súd poukazuje na to, že predmetom posúdenia je konanie, ktoré začalo už 27. novembra 1987. Vzhľadom na to, že zákon o ústavnom súde nadobudol účinnosť 15. februára 1993 a neobsahuje ustanovenie o spätnej pôsobnosti, relevantné obdobie, v ktorom možno skúmať, či došlo, alebo nedošlo k zbytočným priet'ahom podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, sa začína od 15. februára 1993 (m. m. I. ÚS 52/01, IV. ÚS 387/04).

V tejto súvislosti ústavný súd vyslovil, že ak nie je v zásade oprávnený skúmať a rozhodnúť o porušení základného práva pred 15. februárom 1993, neznamená to, že pri celkovom hodnotení, či za obdobie, ktoré od 15. februára 1993 uplynulo, došlo alebo nedošlo k porušeniu základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov v zmysle čl. 48 ods. 2 ústavy, nemôže tiež zohľadniť stav konania k uvedenému dátumu (IV. ÚS 277/04).

Ústavný súd zároveň poznamenáva, že o sťažnostiach iných sťažovateľov analogického skutkového a právneho obsahu týkajúcich sa konania vedeného okresným

súdom pod sp. zn. 10 C 1115/87 už rozhodol nálezom sp. zn. III. ÚS 283/09 z 27. apríla 2010.

Ústavný súd poukázal na to, že trvanie napadnutého konania od roku 1987 je už samo osebe celkom jednoznačne neprimerané. Podľa názoru ústavného súdu konania, ktoré trvajú tak neobyčajne dlho, ako to bolo v danej veci, možno už len na základe ich posúdenia ako celku považovať za nezlučiteľné s imperatívom ustanoveným v čl. 48 ods. 2 ústavy (obdobne napr. IV. ÚS 260/04, IV. ÚS 173/05, IV. ÚS 251/05, II. ÚS 3/09).

Aj keď okresný súd vykonal množstvo jednoduchých procesných úkonov a ústavný súd nezistil väčšie obdobie nečinnosti ako 26 mesiacov, napr. od 27. apríla 1995, keď mu bol predložený znalecký posudok, až do 13. júna 1997, keď bol do konania pribratý iný znalec (v tomto období urobil len niektoré jednoduché výzvy), takmer celý priebeh konania je poznačený nesústredenosťou a neefektívnosťou jeho postupu, čo malo vplyv na doterajšiu dĺžku sporu.

Okresný súd predovšetkým nepostupoval dôsledne podľa príslušných ustanovení (§ 43 a nasl. OSP) pri odstraňovaní nedostatkov žalobného návrhu (petitu) žalobcu (upresňovanie pasívne legitimovaných účastníkov od roku 2000 do roku 2007), čo malo za následok to, že do podania sťažnosti ústavnému súdu konal aj s tými sťažovateľmi, voči ktorým malo byť konanie už dávno zastavené. Konanie sa vyznačovalo aj značnou neehospodárnosťou, pretože okresný spolu nariadil viac ako 18 termínov pojednávaní, nariadil viackrát znalecké dokazovanie a vykonal niekoľko výsluchov účastníkov, ale dosiaľ vo veci samej ešte nevydal prvostupňové rozhodnutie a do dňa rozhodnutia ústavného súdu nie je celé konanie o predmete sporu právoplatne skončené.

Z ústavnoprávneho hľadiska je neprijateľné, aby právna neistota účastníkov konania v napadnutom konaní nebola odstránená ani po uplynutí 22 rokov od jeho začatia (m. m. IV. ÚS 260/04, IV. ÚS 127/08, III. ÚS 152/08, IV. ÚS 251/08). Takáto zdĺhavosť konania totiž predlžuje stav právnej neistoty dotknutej osoby do tej miery, že sa jej právo na súdnu

ochranu stáva iluzórnym, a teda ho ohrozuje vo svojej podstate (m. m. I. ÚS 39/00, I. ÚS 66/03, IV. ÚS 336/07 a III. ÚS 336/07).

Vzhľadom na uvedené skutočnosti ústavný súd vo vzťahu k sťažovateľke (ako účastníčke konania pred okresným súdom) vyslovil, že doterajším postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 1115/1987 došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (bod 1 výroku nálezu).

Pokiaľ ide o sťažovateľa, tento prevodom svojho spoluvlastníckeho podielu na inú fyzickú osobu stratil svoju vecnú pasívnu legitímáciu v spore ešte v januári 2002 a jeho vyjadrenia z roku 2009, že sa nemieni vzdať svojich vlastníckych práv k sporným nehnuteľnostiam, sú vzhľadom na uvedené skutočnosti z právneho hľadiska irelevantné. Keďže v okolnostiach daného prípadu nie je fakticky nositeľom práv vyplývajúcich z ústavy, keďže nevlastní už časť nehnuteľnosti, ktorá bola na začiatku predmetom sporu, a sťažovateľ navyše podal sťažnosť ústavnému súdu až 26. apríla 2010 (teda účelovo až po zastavení konania na okresnom súde 14. januára 2010), namietaným postupom okresného súdu nemohlo byť porušené ani jeho základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (bod 4 výroku nálezu). Preto ústavný súd už nerozhodoval ani o jeho ďalších návrhoch uvedených v sťažnosti.

Ústavný súd nad rámec uvedeného poznamenáva, že sťažovateľovi z pohľadu spravodlivosti vo všeobecnosti nemožno priznať také postavenie v spore, aby mu okresný súd mohol spôsobiť vážny a podstatný zásah do jeho základného práva zakotveného v ústave, aj keď v danom prípade ide o značne zdĺhavé konanie. Riešenie takýchto malicherných záležitostí na všeobecných súdoch neodráža pravý zmysel hľadania spravodlivosti (obdobne napr. m. m. III. ÚS 71/09). Pretože po zastavení konania 14. januára 2010 okresný súd v súčasnosti vykonáva iba úkony spojené s doručovaním tohto rozhodnutia iným osobám a spis bude následne predložený krajskému súdu, ústavný súd konštatoval, že v čase podania sťažnosti (apríl 2010) namietaným postupom okresného súdu

v posudzovanom prípade nemohlo dôjsť ani k porušeniu jeho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

III.

Keďže ústavný súd už nálezom sp. zn. III. ÚS 283/09 z 27. apríla 2010 prikázal okresnému súdu, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 1115/1987 konal bez zbytočných prietáhov, v danom prípade tento príkaz opätovne nevydal.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadost'učinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

Sťažovateľka žiadala priznať primerané finančné zadost'učinenie v sume 20 000 €.

Cieľom primeraného finančného zadost'učinenia je dovriešenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

Pri určení primeraného finančného zadost'učinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadost'učinenie podľa čl. 41 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Ústavný súd s ohľadom na uvedené skutočnosti dospel k záveru, že finančné zadost'učinenie v sume 300 € je primeranou satisfakciou za porušenie označeného základného práva s'ťažovateľky (bod 2 výroku nálezu).

Ústavný súd napokon podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde rozhodol aj o úhrade trov konania s'ťažovateľky, ktoré jej vznikli v dôsledku právneho zastúpenia v konaní pred ústavným súdom.

S'ťažovateľka si v s'ťažnosti uplatnila trovy právneho zastúpenia v sume 454,87 €.

Ústavný súd pri rozhodovaní o trovách konania vychádzal z výšky priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2008, ktorá bola 20 950 Sk, t. j. 695,41 €, ako aj za I. polrok 2009, ktorá bola 721,40 €.

S'ťažovateľke v súlade s § 1 ods. 3, § 11 ods. 2 a § 14 ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) priznal náhradu trov právneho zastúpenia za jeden úkon právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia) uskutočnený v roku 2009 v sume 115,90 € a jeden režijný paušál v sume 6,95 € a za jeden úkon právnej služby (spísanie s'ťažnosti) uskutočnený v roku 2010 v sume 120,23 € a jeden režijný paušál v sume 7,21 €, t. j. spolu 250,29 €, čo spolu s daňou z pridanej hodnoty vo výške 19 % (§ 18 ods. 3 vyhlášky a § 22 ods. 1 zákona č. 222/2004 Z. z. o dani z pridanej hodnoty v znení neskorších predpisov) predstavuje celkovú sumu 297,84 € (bod 3 výroku nálezu).

Priznanú úhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu s'ťažovateľov (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP) v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia (§ 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 25. augusta 2010